

קפטיין ד"ר חנה ביליג (Billig), "המלאך מרחוב קאבל", 1901-1987

אלי"מ (מיל) ד"ר בני מיכלסון

לפני המלחמה

חנה נולדה להורים יהודים פליטים מהפוגרומים ברוסיה הצארית שהיגרו לאנגליה בשלהי המאה התשע-עשרה. הוריה הגיעו לרובע "וויטצ'פל" באיסט-אנד בלונדון שהייתה אז שכונה יהודית והתערו בחיי המקום בין רבים מחבריהם שברחו אף הם מרוסיה. אביה עבד בתחילה בחנות של מוכר עיתונים מקומי ולאחר מכן כמגלגל סיגרים עבור מפעל שיצר מוצרי טבק.¹

כבר בסיום ביה"ס הממלכתי נכרה חנה כתלמידה מצטיינת והתקבלה באמצעות מלגה (להוריה לא היה כסף למימון הלימודים) לביה"ס התיכון ברח' מירדל (Myrdle) שנחשב לתיכון מהטובים בלונדון. גם את ביה"ס התיכון סיימה חנה בהצטיינות וקיבלה מלגת לימודים באוניברסיטה של לונדון. שם סיימה לימודיה והוסמכה כרופאה.

בשנת 1925 סיימה את ההתמחות בבית החולים של לונדון ולאחר מכן עברה לעבוד בבית החולים היהודי ליולדות ברח' אנדרווד שהיה לא רחוק מביתה בוויטצ'פל.

בשנת 1927 פתחה מרפאה פרטית – מעשה נועז ביותר, בתקופה שנדיר היה לפגוש נשים-רופאות בכלל ורופאות עצמאיות בפרט. המרפאה שלה הייתה בקרבת רח' קאבל (Cable) ואחר-כך עברה לבית ברחוב עצמו.

¹ Rosemary Taylor, Hannah Billig: The Angel of Cable Street, London, 1996 p. 1.

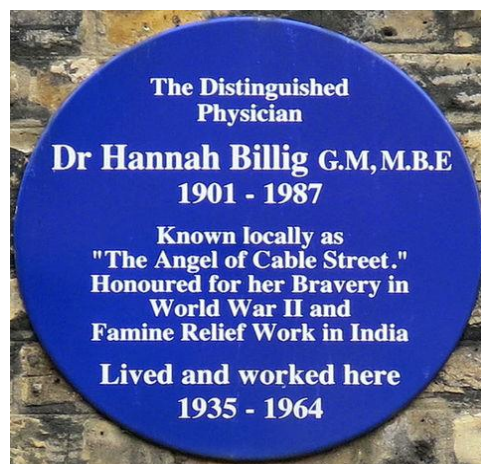
חנה קיבלה מטופלים רבים במרפאתה אולם גם יצאה תדיר לביקורי בית. הייתה מוכנה לטפל בהתנדבות גם בחולים שידם לא הייתה משגת לשלם לרופא (בתקופה שבה לא הייתה מערכת בריאות ציבורית באנגליה). בתחילה לא היה לה כסף לרכוש מכונית לכן יצאה לביקורי-בית רכובה על אופניים.

הבליץ על לונדון

כשפרצה מלחמת העולם השנייה בשנת 1939 מצאה עצמה חנה כרופאה האחראית לחוסים במקלטים כנגד הפצצות אוויריות בשכונת וואפינג ברובע טאוור המלטס Tower Hamlets של לונדון על גדת התמזה. בתקופת ה"בליץ" הגרמני על לונדון הייתה עוברת ממקלט למקלט לטפל בחולים ובפצועים גם בעת שהפצצות היו נופלות.

בחודש מרץ 1941 נקראה חנה לבית שהופצץ והיה בו ריכוז של כמה פצועים. חנה נענתה מייד לקריאה והחלה לטפל בפצועים. לפתע נשמע פיצוץ אדיר וחנה הועפה מעוצמתו מעבר למדרגות המקלט. כאשר התאוששה וקמה על רגליה הרגישה כי נפצעה במרפק. חבשה עצמה במהירות והמשיכה לטפל בפצועים הקודמים ובאלה שנוספו לאחר הפיצוץ בין ההריסות. ארבע שעות עבדה חנה, יחד עם עמיתים אנשי צוות רפואי שבאו לסייע, עד אשר פונה אחרון הפצועים לבית החולים. רק אז התפנתה לבדוק את עצמה ונוכחה ששברה את המרפק.

לאור פעולתה המתמשכת בעת ההפצצות הגרמניות, האומץ והמקצועיות שגילתה ובמיוחד באירוע של ה-13 במרץ, הוחלט להעניק לד"ר חנה ביליג את **עיטור מדליית ג'ורג'**,² העיטור השני בחשיבותו בבריטניה שמוענק לאזרח בעת מלחמה בשל מעשה גבורה ראוי לציון (מקביל ל"עיטור העוז" בצה"ל). העיטור הוענק לה ע"י המלך ג'ורג' ה-6. אנשי הרובע בו פעלה חנה בלונדון היו מאד גאים ברופאה השכונתית שזכתה בכבוד הרם והחלו לכנותה "המלאך מרחוב קאבל".

שלט ההנצחה כיום ברח' קאבל.

² Taylor, **Ibid**, p. 10.

התנדבות לצבא

בשנת 1942 ההפצצות הגרמניות על לונדון פסקו כמעט לחלוטין וחנה החליטה שעליה לתרום יותר למאמץ המלחמתי. היא התנדבה לשירות בגיל 41, הוצבה כרופאה בחיל הרפואה של הצבא הבריטי בהודו בדרגת קפטן ונשלחה לכלכותה בירת בנגל שבמזרח הודו. כאשר הגיעה חנה לכלכותה היא מצאה שם מצב הגובל באסון. עד שנת 1942 לא הייתה בעיית מזון במזרח הודו, האיכרים והחוואים שקיבלו מחיר טוב עבור אורז וחיטה חקרו הכל ליצוא וכך פתאום נשארו ללא מזון בסיסי. הממשלה שלא התכוננה למצב כזה לא יכלה לעזור גם היא. אלפי איכרים חולים ומזי רעב נהרו לערים הגדולות בכלל ולכלכותה בפרט בתורם אחר מזון להשביע את רעבונם.

חנה הועסקה שעות ארוכות לא רק בחיילים פצועים וחולים שהגיעו מהמערכה בבורמה אלא גם באלפי פליטים שברחו משם. בנוסף טיפלה חנה בנשים הרות רבות ותינוקות שהגיעו לאחר שסבלו זמן ניכר מרעב. חנה כהרגלה, עבדה שעות רבות בהקרבה רבה מבלי לחוס על בריאותה או בטחונה האישי. גם בתפקיד זה התבלטה ד"ר חנה ביליג והוחלט להעניק לה בראשית שנת 1945 חברות ב"מסדר האימפריה הבריטית" (OBE). לקבלת העיטור היא הוזמנה שוב לארמון בקינגהאם אלא שהפעם היא כתבה למלך שתפקידה לא מאפשר לה להגיע לקבלת העיטור והיא מבקשת שישלחו לה אותו בדאר.³ במהלך שירותה במזרח הודו פגשה חנה את אחיה דוד ביליג שגם הוא היה רופא צבאי.

לאחר המלחמה

בשנת 1946 השתחררה חנה מהצבא וחזרה למרפאתה ברח' קאבל. הייתה זו תקופת צנע וקיצוב במזון באנגליה שלאחר המלחמה ושוב הייתה חנה עסוקה עד מעל הראש. אלא שהמצב הרפואי בבריטניה השתנה, ממשלת הלייבור הקימה מערך בריאות ציבורי ולרפואה הפרטית כבר לא הייתה דרישה או מעמד כמקודם. יחד עם זאת המשיכה חנה בעבודתה כ-18 שנים עד לפרישתה בשנת 1964. בתקופה זו גם טיפלה באמה שעברה לגור איתה.

הכנות לפרישה ועלייה לישראל

במשך שנים רבות חלמה חנה לעלות לישראל, ארץ אבותיה. אחיה, לוי ביליג, מראשוני המזרחנים של האוניברסיטה העברית⁴ נרצח במרד הערבי בשנת 1936 וגם אחיה הצעיר ד"ר דוד ביליג עלה לארץ. במשך השנים ביקרה פעמים מספר בישראל, רכשה מגרש בקיסריה ובנתה שם קוטג'. לאחר שאמה נפטרה, ראתה שאין כבר דבר שיקשור אותה לאנגליה ובשנת 1964 עלתה לישראל.

³ Taylor, *Ibid*, p. 12.

⁴ עוודד ישראלי, ביליג לוי, מרצה לערבית באוניברסיטה נרצח בחדרו, סיפורי ארץ ישראל – מצבות מדברות, 3 ספטמבר 2010.

בארץ היא התגוררה בקיסריה אבל אשה כמוה לא יכלה לשבת בבית בחוסר מעש והחלה מטפלת בתושבים משכונות מצוקה, יהודים מאור עקיבא וערבים מבקה אל-גרביה.
ד"ר חנה ביליג נפטרה בשנת 1987 ונקברה בבית העלמין בחדרה.

George Medal (WW2)